

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของการศึกษา

กรุงรัตนโกสินทร์เป็นบริเวณแรกหรือเป็นจุดกำเนิดของกรุงเทพมหานคร หลังจาก
ที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี เมื่อ
พ.ศ. ๒๓๒๕ บริเวณดังกล่าวมีกำแพงแก้วน้ำเจ้าพระยาทางทิศตะวันตก มาจนถึงคลองโอ่งอ่าง
และบางลำภูทางทิศตะวันออก เป็นเสมือนขอบเขตของเมือง เป็นคดงอคูเมืองในอดีต มีป้อม
ประตู และกำแพงเมือง กรุงรัตนโกสินทร์เป็นสถานที่ประวัติศาสตร์ของไทย ยุคต้นรัตนโกสินทร์
อายุรวม ๒๐๐ ปี เป็นที่รวมของศิลปะวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม และอารยธรรม

ในระยะเวลายาวนาน กรุงรัตนโกสินทร์ได้เสื่อมโทรมตามสภาพและอายุขัย
การพัฒนากิจกรรมตามความต้องการของประชากรยุคต่อ ๆ มา เป็นการทำลายบริเวณที่มี
คุณค่าเหล่านี้ ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อโบราณสถานและสภาพแวดล้อม อันได้แก่ อาคารต่าง ๆ
ที่ปะปนและบดบังโบราณสถาน รวมทั้งปัญหาอากาศเสีย เสียงและความสั่นสะเทือน เป็นตัวเร่ง
ทำให้โบราณสถานต่าง ๆ หุ่คโทรมไ้อย่างรวดเร็ว รัฐบาลได้เล็งเห็นปัญหาเหล่านี้และได้ตั้ง
คณะกรรมการขึ้นมาเพื่อหามาตรการอนุรักษ์โบราณสถานกรุงรัตนโกสินทร์เอาไว้ ในวาระครบ
รอบกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ปี พ.ศ. ๒๕๒๕

การอนุรักษ์ดังกล่าวเป็นการใช้เงินงบประมาณจำนวนมาก จึงควรให้การอนุรักษ์
โบราณสถานก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เป็นผลรวมกับการคงคุณค่าทางศิลปะวัฒนธรรม
ของกรุงรัตนโกสินทร์ และการอนุรักษ์โบราณสถานจะเกิดประโยชน์เช่นนั้นได้ ในกรณีที่ได้มีคน

มาเที่ยวคู มาศึกษาในสิ่งที่ได้รักษาเอาไว้แล้ว อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำรายได้ให้แก่ประเทศไทยในอันคับสูงเรื่อยมา และกรุงเทพมหานครที่รวมศิลปวัฒนธรรมที่กรุงเทพมหานครก็เป็นแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ หากได้มีการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในบริเวณนี้แล้ว ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งจะมีผลต่อการเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศ และยังสอดคล้องกับนโยบายกรุงเทพมหานครของรัฐบาลอีกด้วย

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. ศึกษาลักษณะทางกายภาพเศรษฐกิจ สังคมและในเรื่องต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในบริเวณนี้
๒. ศึกษาลักษณะของการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร โดยเน้นถึงปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและแรงจูงใจในการเลือกแหล่งท่องเที่ยว
๓. หาแนวทางในการวางแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแหล่งโบราณสถานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จัดการการท่องเที่ยวในบริเวณนี้ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

๑.๓ ขอบเขตการศึกษา

๑. ขอบเขตโดยพื้นที่ศึกษา คือบริเวณกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร เป็นบริเวณที่อยู่ในขอบเขตของแม่น้ำเจ้าพระยาทางทิศตะวันตก และคลองโอ่งอ่าง—บางลำภูทางทิศตะวันออก ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ ๘ แขวงใน ๑๒ แขวงของเขตพระนคร คือแขวงพระบรมมหาราชวัง แขวงวังบูรพาภิรมย์ แขวงวัดราชบพิธ แขวงลำราษฏร์ แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ แขวงเสาชิงช้า แขวงวัดบวรนิเวศ แขวงตลาดยอกและแขวงชนะสงคราม

๒. ขอบเขตโดยเนื้อหา

๒.๑ ศึกษาสภาพทั่วไปของกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น ลักษณะกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การคมนาคม และสิ่งบริการสาธารณะ รวมทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ที่อยู่ในบริเวณ

๒.๒ ศึกษาลักษณะทั่วไปในเรื่องที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น ตลาด ลักษณะของการท่องเที่ยวและลักษณะของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับกรุงเทพมหานคร

๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

๑. ทำให้ทราบลักษณะทั่วไปของกรุงเทพมหานคร เช่น ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในบริเวณ

๒. ทำให้ทราบลักษณะบางประการของการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร

๓. ทำให้ได้แนวทางในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในบริเวณกรุงเทพมหานครอย่างมีระบบ

๔. ทำให้ได้ข้อมูลและแนวทางเพื่อเป็นประโยชน์ในการทำโครงการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรุงเทพมหานครต่อไป เช่น โครงการอนุรักษ์ โครงการจัดระบบการจราจร เป็นต้น

๑.๕ ขอบจำกัดในการศึกษา

๑. ข้อมูลเบื้องต้นมีอยู่ไม่ครบทุกด้าน โดยเฉพาะข้อมูลทางเศรษฐกิจ ประกอบกับพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ในระดับที่ต่ำกว่าเขต ดังนั้นข้อมูลบางประเภทจึงใช้ข้อมูลในระดับเขตเป็นตัวแทน

๒. ข้อมูลบางประการเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว ที่ต้องมีการสำรวจเอง นักท่องเที่ยว ทั้งมีจำนวนมากและมีหลายประเทศ จึงศึกษาค้นคว้าประกอบกับเวลาและงบประมาณในการศึกษามีจำกัด ในขณะที่การศึกษาในเรื่องดังกล่าวต้องใช้ทุนสูงและใช้เวลานาน จึงเลือกตัวอย่างแบบสอบถามที่ประหยัดกำหนด ข้อมูลที่ได้จึงเป็นตัวแทนของกลุ่มที่น้อยกว่าที่ควรจะเป็น

๑.๖ นิยามศัพท์

๑. กรุงรัตนโกสินทร์ หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยากับคลองบางลำพูตลอดคลองโอ่งอ่าง หรือ ๘ แขวงของเขตพระนคร อันได้แก่ แขวงพระบรมมหาราชวัง แขวงวังบูรพาภิรมย์ แขวงวัดราชบพิธ แขวงสำราญราษฎร์ แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ แขวงเสาชิงช้า แขวงวัดบวรนิเวศ แขวงตลาดยอด และแขวงชนะสงคราม

๒. กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน หรือเดิมเคยเรียกว่า เกาะรัตนโกสินทร์ หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณระหว่างคลองหลอดกับแม่น้ำเจ้าพระยา หรือแขวงพระบรมมหาราชวัง ในเขตพระนคร

๓. กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณระหว่างคลองหลอดกับคลองบางลำพูตลอดคลองโอ่งอ่าง หรือ ๘ แขวงของเขตพระนคร อันได้แก่ แขวงวังบูรพาภิรมย์ แขวงวัดราชบพิธ แขวงสำราญราษฎร์ แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ แขวงเสาชิงช้า แขวงวัดบวรนิเวศ แขวงตลาดยอด และแขวงชนะสงคราม

๔. นักท่องเที่ยว หมายความว่า ผู้มาเยือนชั่วคราวโดยพักอาศัยอยู่ในประเทศที่ มาเยือนเป็นเวลาอย่างน้อย ๒๔ ชั่วโมง และการเดินทางนั้นมีวัตถุประสงค์ออกไปนี้

ก) การใช้เวลาวางไปในเรื่องต่าง ๆ เช่น การหยุดพักผ่อน การหาความสำราญ เรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ การศึกษา การศาสนา และการกีฬา

ข) กิจกรรมทางธุรกิจ การเยี่ยมญาติ การปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ และการประชุมสัมมนา